

O-ST 034

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6

The 6th STOU National Research Conference

การขึ้นทะเบียนและปรับปรุงข้อมูลทะเบียนเกษตรกรเพื่อการส่งเสริมการเกษตรในจังหวัด

มุกดาหาร

Registration and Data Update of Farmers for Agricultural Extension in Mukdahan Province

ธมกร ไชยบุบผา (Tamakron Chaibubpha)¹ เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (Benchamas Yooprasert)²

สินีนุช ครุฑเมือง แสนเสริม (Sineenuch Khrutmuang Sanserm)³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนและปรับปรุงข้อมูลทะเบียนเกษตรกร (2) ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของการขึ้นทะเบียนและปรับปรุงข้อมูลทะเบียนเกษตรกร (3) ปัญหา ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนและปรับปรุงข้อมูลทะเบียนเกษตรกร และ (4) แนวทางการใช้ข้อมูลจากการขึ้นทะเบียนและปรับปรุงข้อมูลทะเบียนเกษตรกรเพื่อการส่งเสริมการเกษตร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนและปรับปรุงข้อมูลทะเบียนเกษตรกร 60,801 ราย สุ่มกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 156 ราย และเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานทะเบียนเกษตรกร 7 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด สูงสุด ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า (1) เกษตรกรเกินครึ่งหนึ่งเป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 54 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนา และมีพื้นที่ทำกินอยู่ในภูมิลำเนา มีรายได้จากภาคการเกษตร เฉลี่ย 64,129.47 บาทต่อปี เกือบครึ่งหนึ่งเป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน และเป็นลูกค้า ธ.ก.ส. และส่วนใหญ่เคยเข้าร่วมโครงการของรัฐบาล (2) ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสม ภาพรวม พบว่า การขึ้นทะเบียนและปรับปรุงข้อมูลทะเบียนเกษตรกรของเกษตรกรในจังหวัดมุกดาหารมีความเหมาะสมในระดับมาก (3) ปัญหา ข้อเสนอแนะ เกษตรกรเกินครึ่งหนึ่งระบุว่า ผู้ขอขึ้นทะเบียนไม่เข้าใจในหลักเกณฑ์และเงื่อนไข และเสนอแนะว่า ให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบอธิบายรายละเอียดของหลักเกณฑ์และเงื่อนไขให้ชัดเจน (4) แนวทางการนำข้อมูลทะเบียนเกษตรกรไปใช้เพื่อการส่งเสริมการเกษตรได้ 3 ประเด็น ดังนี้ (ก) เป็นฐานข้อมูลประกอบการพิจารณาในการดำเนินงานตามนโยบายและมาตรการต่างๆ ของภาครัฐในการบริหารจัดการด้านการผลิต การตลาด การส่งเสริมและสนับสนุนการใช้ปัจจัยการผลิต ตลอดจนการจำแนกเกษตรกรตามกลุ่มเป้าหมาย (ข) เป็นฐานข้อมูลในการวางแผนโครงการ/กิจกรรม การส่งเสริมการเกษตรในมิติต่างๆ และ (ค) เป็นฐานข้อมูลในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามโครงการ/กิจกรรมของภาครัฐได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ การขึ้นทะเบียนเกษตรกร การปรับปรุงข้อมูลทะเบียนเกษตรกร

¹ นักศึกษาหลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

Tamakron.cha@mystou.net

² รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช Yoobench@hotmail.com

³ รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช Tukstou@hotmail.com

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6

The 6th STOU National Research Conference

Abstract

The objectives of this study were to study (1) social and economic state of farmers who were registered and data updated for agricultural extension in Mukdahan Province; (2) their opinions on the suitability of the registration and the data update; (3) their problems and suggestions on the registration and the data update; and (4) guidelines on the data usage from the registration and the data update for agricultural extension. The population in this study was farmers who were registered and data updated for agricultural extension in Mukdahan Province. Total revenue 60,801. The 156 samples were selected from these farmers using simple random sampling methodology, plus 7 officials who took responsibility for the registration work. The data were collected by interviewing the studied samples and focus group discussion. The statistical methodology used to analyze the data by computer programs were frequency, percentage, minimum value, maximum value, mean and standard deviation. The findings of this study were as follows: (1) more than a half of the studied samples were male. Their average age was 54 years. They were educated at primary level. Most of them were a rice farmer, and it was usually in their homeland. The average income deriving from farming of them was 64,129.47 baht/year. Almost a half of them sat on a village committee and were a client of the Bank for Agriculture and Agricultural Co-Operatives. And most of them used to participate in a government project. (2) considering their opinions on the suitability of the registration, it was generally found that the registration and the data update of farmers in Mukdahan Province for agricultural extension was suitable at high level. (3) considering their problems and suggestions, it was found that more than a half of them did not understand the principles and conditions of the registration, and they suggested that the related officials should have made them clear. And (4) considering the guidelines on the data usage, it was found that the data should have been used in 3 issues, these were 1) being the database in the operation adhering to government policies and measures in the aspect of production, marketing, extension, support the production factors, and classifying them adhering to the target group; 2) being the database in planning projects/activities and agricultural extension in multiple dimensions; and 3) being the database in monitoring and evaluating the operation adhering to government policies/activities efficiently.

Keywords: Registration, Data update, Farmer, Agricultural extension

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6 The 6th STOU National Research Conference

บทนำ

การขึ้นทะเบียนและปรับปรุงข้อมูลทะเบียนเกษตรกร ดำเนินการเพื่อจัดทำฐานข้อมูลเกษตรกรเป็นรายครัวเรือน สนับสนุนการดำเนินงานตามนโยบายและมาตรการต่างๆ ของภาครัฐ ตลอดจนเป็นฐานข้อมูลสำหรับตรวจสอบการให้ความช่วยเหลือเกษตรกรในกรณีภัยพิบัติ โดยเริ่มดำเนินการรับขึ้นทะเบียนเกษตรกรมาตั้งแต่ปี 2552 และพัฒนาปรับปรุงข้อมูลรายแปลงในปี 2556 ต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน

สำนักงานเกษตรจังหวัดมุกดาหาร ได้ดำเนินการรับขึ้นทะเบียนและปรับปรุงข้อมูลทะเบียนเกษตรกร จำแนกกิจกรรมการเกษตรรายแปลง ตามนโยบายของรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาทางภาคการเกษตรของประเทศ ตลอดจนการให้บริการฐานข้อมูลแก่หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน เนื่องจากในปัจจุบันมีความต้องการใช้ข้อมูลที่มีความละเอียดมากขึ้นในการดำเนินการตามนโยบายและมาตรการต่างๆ ของภาครัฐ รวมถึงสามารถใช้เป็นหลักฐานสำคัญของภาครัฐในการส่งเสริมและให้ความช่วยเหลือเกษตรกร โดยในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร ทั้ง 7 อำเภอ มีเกษตรกรมาขอขึ้นทะเบียนและปรับปรุงข้อมูลทะเบียนเกษตรกร จำนวน 60,801 ครัวเรือน ทั้งนี้ ตั้งแต่เริ่มมีการรับขึ้นทะเบียนเกษตรกรและปรับปรุงข้อมูลต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบันนั้น เกษตรกรในจังหวัดมุกดาหารอาจจะยังไม่เข้าใจในหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของการดำเนินงาน เนื่องจากพบว่าการปฏิบัติงานมีความล่าช้า ข้อมูลที่ได้เกิดความคลาดเคลื่อน และจำนวนเกษตรกรที่มาขอขึ้นทะเบียนและปรับปรุงข้อมูลไม่ครบตามเป้าหมายที่กำหนด รวมทั้งเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรก็ไม่สามารถนำข้อมูลจากฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรไปใช้ประโยชน์ในด้านการส่งเสริมการเกษตรได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ซึ่งอาจเป็นผลมาจากความไม่เหมาะสมของหลักเกณฑ์และเงื่อนไข ขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน และการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานขึ้นทะเบียนและปรับปรุงข้อมูลทะเบียนเกษตรกรจะสัมฤทธิ์ผลได้นั้น เกษตรกรต้องรู้และเข้าใจหลักเกณฑ์ เงื่อนไข ขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน ตลอดจนเกษตรกรต้องเห็นความสำคัญของการขึ้นทะเบียนและปรับปรุงข้อมูลทะเบียนเกษตรกร และสิทธิประโยชน์ที่เกษตรกรจะได้รับจากการขึ้นทะเบียนเกษตรกร ดังนั้นจึงมีความจำเป็นต้องศึกษาการขึ้นทะเบียนและปรับปรุงข้อมูลทะเบียนเกษตรกรเพื่อการส่งเสริมการเกษตรในจังหวัดมุกดาหาร เพื่อนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงกระบวนการขึ้นทะเบียนและปรับปรุงข้อมูลทะเบียนเกษตรกรให้สอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความถูกต้อง ครบถ้วน แม่นยำ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงาน และเพื่อให้เกษตรกรมีแนวทางในการนำข้อมูลจากฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรไปใช้ประโยชน์ในงานส่งเสริมการเกษตรต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนและปรับปรุงข้อมูลทะเบียนเกษตรกรในจังหวัดมุกดาหาร
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของการขึ้นทะเบียนและปรับปรุงข้อมูลทะเบียนเกษตรกรในจังหวัดมุกดาหาร
3. เพื่อศึกษาปัญหา ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนและปรับปรุงข้อมูลทะเบียนเกษตรกร

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6

The 6th STOU National Research Conference

4. เพื่อศึกษาแนวทางการใช้ข้อมูลจากการขึ้นทะเบียนและปรับปรุงข้อมูลทะเบียนเกษตรกรเพื่อการส่งเสริมการเกษตร

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) ประชากรที่ใช้ศึกษาวิจัย แยกเป็น 2 กลุ่ม คือ เกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนและปรับปรุงข้อมูลทะเบียนเกษตรกร ข้อมูลจากกรมส่งเสริมการเกษตรในการจัดทำทะเบียนเกษตรกรจำแนกกิจกรรมการเกษตรรายแปลง ปี 2558 รวมจำนวน 60,801 ราย ในพื้นที่ 7 อำเภอ 52 ตำบล กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาร์โร ยามาเน่ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 156 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย และเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานทะเบียนเกษตรกรระดับอำเภอ ๆ ละ 1 คน รวม 7 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ (1) ข้อมูลสภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร (2) ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของการขึ้นทะเบียนและปรับปรุงข้อมูลทะเบียนเกษตรกรในจังหวัดมุกดาหาร และ (3) ข้อมูลปัญหา ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนและปรับปรุงข้อมูลทะเบียนเกษตรกร วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลแนวทางการใช้ข้อมูลจากการขึ้นทะเบียนและปรับปรุงข้อมูลทะเบียนเกษตรกรเพื่อการส่งเสริมการเกษตร ใช้วิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ระหว่างเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรผู้รับผิดชอบงานทะเบียนเกษตรกรระดับอำเภอ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการจัดหมวดหมู่ และเชื่อมโยงหาความสัมพันธ์ของข้อมูล

ผลการวิจัย

สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

พบว่า เกษตรกรเกินครึ่งหนึ่งเป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 54 ปี และเกินครึ่งหนึ่งจบการศึกษาชั้นประถมศึกษา เกษตรกรเกินครึ่งหนึ่งมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 2.51 คน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนา เกือบครึ่งหนึ่งมีพื้นที่การเกษตรน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ไร่ ทั้งนี้เกษตรกร ร้อยละ 98.72 มีประเภทการถือครองที่ดินทำการเกษตรมากกว่า 1 ประเภท โดยเกษตรกรเกือบทั้งหมดมีพื้นที่ทำการเกษตรเป็นของครัวเรือน มีประเภทการถือครองที่ดินทำการเกษตรมากกว่า 1 ประเภท มีการใช้พื้นที่ทำการเกษตรมากกว่า 1 กิจกรรม โดยมีพื้นที่ปลูกข้าวมากที่สุด และส่วนใหญ่มีรายได้จากภาคการเกษตร เฉลี่ย 64,129.47 บาทต่อปี เกษตรกรเกือบครึ่งหนึ่งเป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน และเป็นลูกค้า ธ.ก.ส. โดยประมาณหนึ่งในสามรับทราบข่าวสารการขึ้นทะเบียนเกษตรกรจากผู้นำท้องถิ่น เกษตรกรส่วนใหญ่เคยเข้าร่วมโครงการของรัฐบาล โดยเกือบครึ่งหนึ่ง เคยเข้าร่วมโครงการประกันรายได้เกษตรกร ปี 2552/53 และโครงการรับจำนำข้าวเปลือก ปี 2555/56 และส่วนใหญ่ได้ประโยชน์จากการเข้าร่วมโครงการตามนโยบายของรัฐบาล

ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของการขึ้นทะเบียนและปรับปรุงข้อมูลทะเบียนเกษตรกร

ในภาพรวม ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า การขึ้นทะเบียนและปรับปรุงข้อมูลทะเบียนเกษตรกรของเกษตรกรในจังหวัดมุกดาหารมีความเหมาะสมในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า เกษตรกรมีความเห็นว่า

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6

The 6th STOU National Research Conference

ประโยชน์ที่เกษตรกรได้รับ และการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เหมาะสมมากที่สุด ส่วนประเด็นที่เกษตรกรมีความเห็นว่าเหมาะสมมาก คือ ขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน และหลักเกณฑ์และเงื่อนไข

ด้านหลักเกณฑ์และเงื่อนไข ในภาพรวมเกษตรกรเห็นว่าเหมาะสมในระดับมาก เมื่อพิจารณาจากทั้ง 20 ประเด็น พบว่า เกษตรกรเห็นว่าเหมาะสมมากที่สุด จำนวน 5 ประเด็น เกษตรกรเห็นว่าเหมาะสมมาก จำนวน 14 ประเด็น และเห็นว่าเหมาะสมปานกลาง จำนวน 1 ประเด็น โดยประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ การขึ้นทะเบียนเกษตรกร เป็นหน้าที่ของเกษตรกร รองลงมาได้แก่ ผู้ขอปรับปรุงข้อมูลทะเบียนเกษตรกรเพิ่มเติม ต้องไปแจ้งที่สำนักงานเกษตรอำเภอที่เคยขึ้นทะเบียนไว้ ผู้ทำนาหรือทำไร่ ตั้งแต่ 1 ไร่ขึ้นไป สามารถขอขึ้นทะเบียนได้ ผู้ขอขึ้นทะเบียนเกษตรกร ขอขึ้นได้ที่สำนักงานเกษตรอำเภอตาม ภูมิสำเนา ผู้ขอขึ้นทะเบียนเกษตรกร ต้องทำการเกษตรแล้วในรอบปีที่ผ่านมา เกษตรกรแจ้งขึ้นทะเบียนเกษตรกรต้องแจ้งแยกแปลงปลูกพืช ตามชนิด พืชและชนิดพันธุ์ ผู้ขอขึ้นทะเบียนผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.) ขอขึ้นได้ที่สำนักงานเกษตรอำเภอตามที่ตั้ง ผู้ที่ปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้น ในพื้นที่ 1 ไร่ ตั้งแต่ 15 ต้นขึ้นไป สามารถขอขึ้นทะเบียนได้ ผู้เลี้ยงสัตว์น้ำในน้ำจืด น้ำกร่อย และน้ำเค็ม สามารถขอขึ้นทะเบียนได้ ผู้ที่เลี้ยงโคหรือ กระบือ 1 ตัวขึ้นไป สามารถขอขึ้นทะเบียนได้ ผู้ขอขึ้นทะเบียน ต้องเป็นหัวหน้าครัวเรือนเท่านั้น ผู้ที่ไม่มีที่ทำกินเป็นของตนเอง แต่เช่าพื้นที่ทำการเกษตร สามารถขอขึ้นทะเบียนเกษตรกรได้ ผู้ที่เลี้ยงสัตว์ปีกตั้งแต่ 15 ตัวขึ้นไป สามารถขอขึ้นทะเบียนได้ ผู้ที่เลี้ยงสุกร แพะหรือแกะ ตั้งแต่ 2 ตัวขึ้นไปสามารถขอขึ้นทะเบียนได้ ผู้ที่ประกอบการเกษตรแบบหลายอย่างรวมกัน แต่ไม่ตรงเงื่อนไข ต้องมีรายได้ตั้งแต่ 8,000 บาท ขึ้นไป สามารถขอขึ้นทะเบียนได้ คนที่อาศัยอยู่ร่วมกัน แต่แยกกันทำการเกษตรให้แยกขึ้นทะเบียนได้ เจ้าของที่ดิน ไม่ได้ทำการเกษตร แต่ให้ผู้อื่นเช่าทำการเกษตร ไม่สามารถขอขึ้นทะเบียนเกษตรกรได้ และ ผู้ที่ปลูกผักในพื้นที่ 1 งาน สำหรับไว้บริโภคในครัวเรือน สามารถขอขึ้นทะเบียนได้ ตามลำดับ และประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ โรงเรียน วัดและสถานที่ราชการที่ประกอบการเกษตรเอง ไม่สามารถแจ้งขอขึ้นทะเบียน

ด้านขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน ในภาพรวมเกษตรกรเห็นว่าเหมาะสมในระดับมาก เมื่อพิจารณาจากทั้ง 20 ประเด็น พบว่า เกษตรกรเห็นว่าเหมาะสมมากที่สุด 12 ประเด็น เหมาะสมมาก จำนวน 8 ประเด็น โดยประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ผู้ขอขึ้นทะเบียนต้องแสดงบัตรประชาชน ทะเบียนบ้าน (ตัวจริง) และสำเนาเอกสารสิทธิ์ ในการติดต่อขอขึ้นทะเบียนเกษตรกรต่อเจ้าหน้าที่ รองลงมา ได้แก่ เกษตรกรต้องรับทราบเงื่อนไขก่อนลงลายมือชื่อรับรองข้อมูลในแบบคำร้องด้วยตนเอง ผู้ขอขึ้นทะเบียนเกษตรกร ต้องให้ความร่วมมือในการตรวจสอบพื้นที่เพาะปลูกที่แจ้ง ขึ้นทะเบียนด้วยเครื่องจับพิกัด GPS การขอรับหลักฐานรับรองการขึ้นทะเบียน รับที่สำนักงานเกษตรอำเภอที่ขึ้นทะเบียนเท่านั้น ผู้ขอขึ้นทะเบียนเกษตรกรลงลายมือชื่อต่อหน้าเจ้าหน้าที่รับขึ้นทะเบียน ผู้ขอขึ้นทะเบียนต้องแจ้งรายละเอียดตามความเป็นจริงให้ครบถ้วนทุกกิจกรรมด้านการเกษตร ผู้ขอขึ้นทะเบียนเกษตรกรจะไม่คิดค่าใช้จ่ายใดๆ ผู้ขอขึ้นทะเบียนเกษตรกรเป็นผู้กรอกข้อมูลด้วยตนเอง เกษตรกรยินยอมให้ทางราชการใช้ข้อมูลที่แจ้งขึ้นทะเบียน ขอเปลี่ยนแปลงหัวหน้าครัวเรือนเกษตรกร ต้องกรอกแบบคำร้องทุกครั้ง ผู้ขอขึ้นทะเบียนเกษตรกร ต้องมีผู้นำชุมชนลงนามรับรองเป็นพยาน เกษตรกรที่ไม่สามารถมาปรับปรุงข้อมูลด้วยตนเองได้ ต้องมอบอำนาจให้สมาชิกในครัวเรือนที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนเกษตรกรเป็นผู้ขอขึ้นแทน เกษตรกรมีเจตนาให้ข้อมูลเท็จให้ดำเนินคดีตามประมวลกฎหมายอาญา ผู้ขอขึ้นทะเบียน ทบก.ต้องแจ้งข้อมูลสมาชิกในครัวเรือนให้ครบทุกคน ผู้ขอขึ้นทะเบียน ทพศ. ต้องเข้าร่วมประชาคมด้วยตนเองทุกครั้ง ต้องมีลายมือชื่อเกษตรกรแปลงข้างเคียงที่ขอขึ้น

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6

The 6th STOU National Research Conference

ทะเบียนให้เป็นผู้รับรองข้อมูลการขึ้นทะเบียน การขึ้นทะเบียนเกษตรกรรายใหม่ สามารถขอขึ้นได้ตลอดทั้งปี เกษตรกรเพิ่มเติมข้อมูลการประกอบกิจกรรมเกษตร ได้ตลอดทั้งปี และผู้ขอขึ้นทะเบียน ทพศ. ต้องประกาศมหลังจากวันปลูกพืชอย่างน้อย 15 วัน ตามลำดับ และประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้ขอขึ้นทะเบียน ทพศ. ขอรับใบรับรองฯ ก่อนจะเก็บเกี่ยวผลผลิต

ด้านประโยชน์ที่เกษตรกรได้รับ ในภาพรวมเกษตรกรเห็นว่าเหมาะสมในระดับมากที่สุด ทั้ง 5 ประเด็น โดยประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ผู้ขึ้นทะเบียนได้สิทธิ์รับการช่วยเหลือเมื่อประสบภัยพิบัติด้านเกษตร รองลงมา ได้แก่ ผู้ที่ขึ้นทะเบียน ได้สิทธิ์เข้าร่วมโครงการตามนโยบายรัฐบาล สมุดทะเบียนเกษตรกร เป็นเอกสารที่ใช้แสดงสถานภาพเป็นเกษตรกร และผู้ขึ้นทะเบียน ควรได้รับการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร ตามลำดับ และประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้ขึ้นทะเบียนได้รับสิทธิต่างๆ จากภาครัฐมากกว่าผู้ไม่ขึ้นทะเบียน

ด้านการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง ในภาพรวมพบว่า เกษตรกรเห็นว่าเหมาะสมในระดับมากที่สุด ทั้ง 5 ประเด็น โดยประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ต้องประชาสัมพันธ์ข้อมูลให้เกษตรกรทราบทั่วถึงและต่อเนื่อง รองลงมา ได้แก่ ต้องชี้แจงหลักเกณฑ์และเงื่อนไขให้ผู้ขอขึ้นทะเบียนเกษตรกร เกษตรอำเภอ เป็นผู้ลงนามในเอกสารรับรองการขึ้นทะเบียน และต้องประสานผู้นำชุมชนให้มาลงนามเป็นพยานการขอขึ้นทะเบียน ตามลำดับ และประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ต้องกรอกข้อมูลลงในแบบคำร้องให้ผู้ขอขึ้นทะเบียน

ปัญหาและข้อเสนอแนะต่อการขึ้นทะเบียนและปรับปรุงข้อมูลทะเบียนเกษตรกร

ปัญหาต่อการขึ้นทะเบียนและปรับปรุงข้อมูลทะเบียนเกษตรกร

1) **หลักเกณฑ์และเงื่อนไข** เกษตรกรเกินครึ่งหนึ่ง ระบุว่า ผู้ขอขึ้นทะเบียนไม่เข้าใจในหลักเกณฑ์และเงื่อนไข และเกษตรกรหนึ่งในสาม ระบุว่า ช่วงระยะเวลาการขึ้นทะเบียนเกษตรกรไม่ชัดเจน และการกำหนดสถานที่รับขึ้นทะเบียนเกษตรกรไม่ชัดเจน

2) **ขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติงาน** เกษตรกรหนึ่งในสาม ระบุว่า ขั้นตอนการขึ้นทะเบียนเกษตรกรมีความยุ่งยาก ความร่วมมือของผู้นำชุมชนที่เป็นผู้ลงนามรับรองเป็นพยาน และแบบคำร้องขอขึ้นทะเบียนเกษตรกรไม่เหมาะสม

3) **ประโยชน์ที่เกษตรกรได้รับ** เกษตรกรหนึ่งในสาม ระบุว่า เกษตรกรไม่ได้รับการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร เกษตรกรไม่ทราบประโยชน์ของการขึ้นทะเบียนเกษตรกร และเกษตรกรไม่ได้รับสิทธิหรือบริการต่างๆ ของภาครัฐ

4) **การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่** เกษตรกรหนึ่งในสาม ระบุว่า เจ้าหน้าที่ไม่มีการประสานงานกับผู้เกี่ยวข้องให้เกษตรกร การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ไม่สุภาพ และเจ้าหน้าที่ไม่อธิบายหลักเกณฑ์ให้ผู้ขอขึ้นทะเบียนทราบ

ข้อเสนอแนะต่อการขึ้นทะเบียนและปรับปรุงข้อมูลทะเบียนเกษตรกร

1) **การประชาสัมพันธ์การขึ้นทะเบียนและปรับปรุงข้อมูลทะเบียนเกษตรกร** เกษตรกรเสนอแนะว่า ควรทำเอกสารเป็นหนังสือแจ้งกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เพื่อให้ประกาศให้ประชาชนทราบทุกครั้ง หรือประชาสัมพันธ์เพิ่มเติมทางสถานีวิทยุ และให้มีกำหนดการลงทะเบียนให้ชัดเจนในแต่ละปี และควรประชาสัมพันธ์ล่วงหน้าอย่างน้อย 3 เดือน เพื่อเป็นการขยายโอกาสและเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อม

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6

The 6th STOU National Research Conference

2) การขึ้นทะเบียนและปรับปรุงข้อมูลทะเบียนเกษตรกร เกษตรกรเสนอแนะว่า ควรมีการปรับปรุงข้อมูลทะเบียนเกษตรกรเป็นประจำ การขึ้นทะเบียนและปรับปรุงข้อมูลทะเบียนเกษตรกรบางครั้งมีความซ้ำซ้อนจนทำให้เกษตรกรไม่อยากจะขึ้นทะเบียนและทำให้เสียสิทธิ์ประโยชน์ จึงควรอธิบายให้ชัดเจน และเสนอแนะว่าควรมีความโปร่งใสและยุติธรรมอย่างแท้จริง ตามลำดับ

3) สิทธิประโยชน์ที่เกษตรกรได้รับจากการขึ้นทะเบียนและปรับปรุงข้อมูลทะเบียนเกษตรกร เกษตรกรเสนอแนะว่า การขึ้นทะเบียนและปรับปรุงข้อมูลทะเบียนเกษตรกรทำให้ได้รับความช่วยเหลือจากโครงการต่างๆ ของรัฐบาลและทำให้เกษตรกรได้ทราบข้อมูลของตนเอง อยากให้ช่วยเหลือในด้านประสบ ภัยแล้งให้เต็มที่กว่านี้ และควรขยายสิทธิ์ให้ทายาทหรือผู้ขอรับสิทธิประโยชน์ที่ไม่มีที่ดินทำกิน หรือผู้ที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ด้วย

4) การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในการดำเนินงานขึ้นทะเบียนและปรับปรุงข้อมูลทะเบียนเกษตรกร เกษตรกรเสนอแนะว่า เจ้าหน้าที่ที่ยังอธิบายไม่ชัดเจน ควรจะมีระบบที่สะดวก รวดเร็วและครอบคลุม และการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในการขอขึ้นทะเบียนเกษตรกรควรทำให้เสร็จภายในวันนั้นเลย และ ควรจะออกพื้นที่เพื่อให้ความรู้แก่เกษตรกร

แนวทางการใช้ข้อมูลจากการขึ้นทะเบียนและปรับปรุงข้อมูลทะเบียนเกษตรกรเพื่อการส่งเสริมการเกษตร

จากการสนทนากลุ่ม พบว่า เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานทะเบียนเกษตรกรสามารถนำข้อมูลจากฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรไปใช้เพื่อการส่งเสริมการเกษตรได้ 3 ประเด็น ดังนี้ (1) เป็นฐานข้อมูลประกอบการพิจารณาในการดำเนินงานตามนโยบายและมาตรการต่างๆ ของภาครัฐในการบริหารจัดการด้านการผลิต การตลาด การส่งเสริมและสนับสนุนการใช้ปัจจัยการผลิต ตลอดจนการจำแนกเกษตรกรตามกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้ความช่วยเหลือเกษตรกรตามนโยบายของภาครัฐ (2) เป็นฐานข้อมูลในการวางแผนโครงการ/กิจกรรม การส่งเสริมการเกษตรในมิติต่างๆ ได้อย่างถูกต้อง แม่นยำ และสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมการดำเนินงานในปัจจุบัน และ (3) เป็นฐานข้อมูลในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามโครงการ/กิจกรรมของภาครัฐได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผลการวิจัย

ด้านประสบการณ์และการได้รับประโยชน์จากการขึ้นทะเบียนเกษตรกร

เกษตรกรส่วนใหญ่เคยเข้าร่วมโครงการของรัฐบาล โดยเกือบครึ่งหนึ่ง เคยเข้าร่วมโครงการประกันรายได้เกษตรกร ปี 2552/53 และโครงการรับจำนำข้าวเปลือก ปี 2555/56 และส่วนใหญ่ได้ประโยชน์จากการเข้าร่วมโครงการตามนโยบายของรัฐบาล สอดคล้องกับ ภารณี กฤษฎาเรืองศรี (2555, น.47) ศึกษาความคิดเห็นต่อการขึ้นทะเบียนเกษตรกรของเกษตรกรในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า กลุ่มตัวอย่างเกือบทั้งหมด เข้าร่วมโครงการตามนโยบายรัฐบาล (เช่น ประกันรายได้ โครงการรับจำนำ) ซึ่งเป็นเช่นนี้เพราะว่า นับตั้งแต่มีการขึ้นทะเบียนเกษตรกรตั้งแต่ปี 2552 โครงการที่รัฐบาลให้ความช่วยเหลือเกษตรกรส่วนใหญ่ เป็นโครงการที่ให้ความช่วยเหลือแก่เกษตรกรผู้ปลูกข้าว เนื่องจากปัญหาของราคาข้าวที่ตกต่ำ ดังนั้น เกษตรกรเกือบครึ่งหนึ่งจึงเคยเข้าร่วมโครงการประกันรายได้เกษตรกร ปี 2552/53 และโครงการรับจำนำข้าวเปลือก ปี 2556/57

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6

The 6th STOU National Research Conference

ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของการขึ้นทะเบียนและปรับปรุงข้อมูลทะเบียนเกษตรกรในจังหวัดมุกดาหาร

หลักเกณฑ์และเงื่อนไข

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า การขึ้นทะเบียนและปรับปรุงข้อมูลทะเบียนเกษตรกรของเกษตรกรในจังหวัดมุกดาหารเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการขึ้นทะเบียนเกษตรกร ในภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมาก แต่เมื่อพิจารณารายประเด็นพบว่า ประเด็นที่เกษตรกรเห็นด้วยในระดับมากที่สุดและมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การขึ้นทะเบียนเกษตรกรเป็นหน้าที่ของเกษตรกร สอดคล้องกับ ภารณี ฤกษ์ภูวเรืองศรี (2555, น.75) ศึกษาความคิดเห็นต่อการขึ้นทะเบียนเกษตรกรของเกษตรกรในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า เกษตรกรเห็นด้วยในระดับมากที่สุดและมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือการขึ้นทะเบียนเกษตรกร เป็นหน้าที่ของเกษตรกร เนื่องจากเกษตรกรเห็นถึงความสำคัญและประโยชน์ที่จะได้รับการขึ้นทะเบียนเกษตรกร

ประโยชน์ที่เกษตรกรได้รับ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า การขึ้นทะเบียนและปรับปรุงข้อมูลทะเบียนเกษตรกรของเกษตรกรในจังหวัดมุกดาหารเกี่ยวกับประโยชน์ที่เกษตรกรได้รับการขึ้นทะเบียนเกษตรกร ในภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณารายประเด็นพบว่า ประเด็นที่เกษตรกรเห็นด้วยในระดับมากที่สุดและมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้ขึ้นทะเบียน ได้สิทธิรับการช่วยเหลือเมื่อประสบภัยพิบัติด้านเกษตร สอดคล้องกับ ภารณี ฤกษ์ภูวเรืองศรี (2555, น.76) ศึกษาความคิดเห็นต่อการขึ้นทะเบียนเกษตรกรของเกษตรกรในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า เกษตรกรเห็นด้วยในระดับมากที่สุด ประเด็นผู้ขึ้นทะเบียน ได้สิทธิรับการช่วยเหลือเมื่อประสบภัยพิบัติด้านเกษตร และยังสอดคล้องกับข้อมูลด้านประสบการณ์และการได้รับประโยชน์จากการขึ้นทะเบียนเกษตรกร ซึ่งเกษตรกรระบุว่า ได้รับประโยชน์จากการเข้าร่วมโครงการของรัฐบาล

การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า การขึ้นทะเบียนและปรับปรุงข้อมูลทะเบียนเกษตรกรของเกษตรกรในจังหวัดมุกดาหารเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ในภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณารายประเด็นพบว่า ประเด็นที่เกษตรกรเห็นด้วยในระดับมากที่สุดและมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ต้องประชาสัมพันธ์ข้อมูลให้เกษตรกรทราบทั่วถึงและต่อเนื่อง สอดคล้องกับ ภารณี ฤกษ์ภูวเรืองศรี (2555, น.77) ศึกษาความคิดเห็นต่อการขึ้นทะเบียนเกษตรกรของเกษตรกรในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า เกษตรกรเห็นด้วยในระดับมากที่สุด ประเด็นต้องประชาสัมพันธ์ข้อมูลให้เกษตรกรทราบทั่วถึงและต่อเนื่อง

ปัญหา ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนและปรับปรุงข้อมูลทะเบียนเกษตรกร

หลักเกณฑ์และเงื่อนไข อภิปรายผลได้ดังนี้

เกษตรกรคนหนึ่ง ระบุว่า ผู้ขอขึ้นทะเบียนไม่เข้าใจในหลักเกณฑ์และเงื่อนไข และกลุ่มตัวอย่างหนึ่งในสาม ระบุว่า ช่วงระยะเวลาการขึ้นทะเบียนเกษตรกรไม่ชัดเจน และการกำหนดสถานที่รับขึ้นทะเบียนเกษตรกรไม่ชัดเจน ซึ่งปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาที่มีข้อเสนอแนะในงานวิจัยว่า ให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบอธิบายรายละเอียดของหลักเกณฑ์และเงื่อนไขให้ชัดเจน ให้มีกำหนดการลงทะเบียนให้ชัดเจนในแต่ละปี ควรจะประชาสัมพันธ์ล่วงหน้า

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6

The 6th STOU National Research Conference

อย่างน้อย 3 เดือน เพื่อเป็นการขยายโอกาสและเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อม และควรทำเอกสารเป็นหนังสือแจ้งกับท่าน ผู้ใหญ่บ้าน เพื่อให้ประกาศให้ประชาชนทราบทุกครั้ง หรือประชาสัมพันธ์เพิ่มเติมทางสถานีวิทยุ

ขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติงาน

เกษตรกรหนึ่งในสาม ระบุว่า ขั้นตอนการขึ้นทะเบียนเกษตรกรมีความยุ่งยาก ความร่วมมือของผู้นำชุมชนที่เป็นผู้ลงนามรับรองเป็นพยาน และแบบคำร้องขอขึ้นทะเบียนเกษตรกรไม่เหมาะสม ซึ่งปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาที่มีข้อเสนอแนะในงานวิจัยว่า การขึ้นทะเบียนและปรับปรุงข้อมูลทะเบียนเกษตรกรบางครั้งมีความซ้ำซ้อน จนทำให้เกษตรกรไม่ยอมกรอกข้อมูลขึ้นทะเบียนและทำให้เสียสิทธิ์ประโยชน์ จึงควรอธิบายให้ชัดเจน และมีการปรับปรุงข้อมูลทะเบียนเกษตรกรเป็นประจำ

ประโยชน์ที่เกษตรกรได้รับ

เกษตรกรหนึ่งในสาม ระบุว่า เกษตรกรไม่ได้รับการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร เกษตรกรไม่ทราบประโยชน์ของการขึ้นทะเบียนเกษตรกร และเกษตรกรไม่ได้รับสิทธิหรือบริการต่างๆ ของภาครัฐ ซึ่งปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาที่มีข้อเสนอแนะในงานวิจัยว่า อยากให้ช่วยเหลือในด้านประสพภัยแล้งให้เต็มที่กว่านี้ และขยายสิทธิให้ทายาทหรือผู้ขอรับสิทธิประโยชน์ที่ไม่มีที่ดินทำกิน หรือผู้ที่ไม่มียกเอกสารสิทธิ์ด้วย

การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่

เกษตรกรหนึ่งในสาม ระบุว่า เจ้าหน้าที่ไม่มีการประสานงานกับผู้ที่เกี่ยวข้องให้เกษตรกร การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ไม่สุภาพ และเจ้าหน้าที่ไม่อธิบายหลักเกณฑ์ให้ผู้ขอขึ้นทะเบียนทราบ ซึ่งปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาที่มีข้อเสนอแนะในงานวิจัยว่า เจ้าหน้าที่ควรออกพื้นที่เพื่อให้ความรู้แก่เกษตรกร

แนวทางการใช้ข้อมูลจากการขึ้นทะเบียนและปรับปรุงข้อมูลทะเบียนเกษตรกรเพื่อการส่งเสริมการเกษตร

จากการสนทนากลุ่ม พบว่า เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานทะเบียนเกษตรกรสามารถนำข้อมูลจากฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรไปใช้เพื่อการส่งเสริมการเกษตรได้ 3 ประเด็น ดังนี้ (1) เป็นฐานข้อมูลประกอบการพิจารณาในการดำเนินงานตามนโยบายและมาตรการต่างๆ ของภาครัฐในการบริหารจัดการด้านการผลิต การตลาด การส่งเสริมและสนับสนุนการใช้ปัจจัยการผลิต ตลอดจนการจำแนกเกษตรกรตามกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้ความช่วยเหลือเกษตรกรตามนโยบายของภาครัฐ (2) เป็นฐานข้อมูลในการวางแผนโครงการ/กิจกรรม การส่งเสริมการเกษตรในมิติต่างๆ ได้อย่างแม่นยำ ถูกต้อง และสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมการดำเนินงานในปัจจุบัน และ (3) เป็นฐานข้อมูลในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามโครงการ/กิจกรรมของภาครัฐได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับคู่มือการดำเนินงานขึ้นทะเบียนและปรับปรุงข้อมูลทะเบียนเกษตรกร ปี 2558 ที่ระบุวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานโครงการขึ้นทะเบียนและปรับปรุงทะเบียนเกษตรกร ปี 2558 ดังนี้ (1) เพื่อปรับปรุงฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรจำแนกกิจกรรมการเกษตรเป็นรายแปลงของเกษตรกรทั่วประเทศ ให้เป็นข้อมูลที่ถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์ และเป็นปัจจุบัน (2) เพื่อปรับปรุงฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรสำหรับเป็นข้อมูลที่ใช้ในการดำเนินการช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาต่างๆ ของเกษตรกรตามนโยบายและมาตรการของภาครัฐ และ (3) เพื่อปรับปรุงฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกร สำหรับเป็นข้อมูลที่ใช้ในการวางแผนการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรในระดับต่างๆ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6 The 6th STOU National Research Conference

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ข้อเสนอแนะสำหรับเกษตรกร

การประชาสัมพันธ์การขึ้นทะเบียนเกษตรกร

จากผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรประมาณหนึ่งในสามรับทราบข้อมูลข่าวสารการขึ้นทะเบียนเกษตรกรจากผู้นำท้องถิ่น และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร (เกษตรตำบล) ที่รับผิดชอบงานโดยตรง ซึ่งการรับข้อมูลข่าวสารผ่านผู้นำท้องถิ่นนั้น อาจจะส่งผลต่อการสื่อสารในด้านรายละเอียดของหลักเกณฑ์และเงื่อนไข ขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน ดังนั้น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรชี้แจงถึงรายละเอียดต่างๆ แก่ผู้นำท้องถิ่นอย่างชัดเจน

1.2 ข้อเสนอแนะการปรับปรุงหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการขึ้นทะเบียนและปรับปรุงทะเบียน

เกษตรกร

จากผลการศึกษาความเหมาะสมของการขึ้นทะเบียนและปรับปรุงข้อมูลทะเบียนเกษตรกรในจังหวัดมุกดาหารเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และเงื่อนไข ถึงแม้ว่าผลการศึกษาจะพบว่า เกษตรกรมีความเห็นว่าหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของการทะเบียนเกษตรกรมีความเหมาะสมในระดับมาก แต่เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็นพบว่า มีประเด็นที่เกษตรกรมีความเห็นว่ามีความเหมาะสมน้อยที่สุดและควรนำไปปรับปรุง ดังนี้

- 1) คนที่อยู่อาศัยร่วมกัน แต่แยกกันทำการเกษตรให้แยกขึ้นทะเบียนได้
- 2) เจ้าของที่ดินไม่ได้ทำการเกษตรแต่ให้ผู้อื่นเช่าทำการเกษตร ไม่สามารถขอขึ้นทะเบียนได้
- 3) ผู้ที่ปลูกผักในพื้นที่ 1 งาน สำหรับไว้บริโภคในครัวเรือน สามารถขอขึ้นทะเบียนได้
- 4) โรงเรียน วัด และสถานที่ราชการที่ประกอบการเกษตรเอง ไม่สามารถแจ้งขอขึ้นทะเบียนได้

1.3 ข้อเสนอแนะสำหรับเจ้าหน้าที่ในการใช้ข้อมูลจากการขึ้นทะเบียนและปรับปรุงข้อมูล

ทะเบียนเกษตรกรเพื่อการส่งเสริมการเกษตร

จากผลการศึกษา พบว่า เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานทะเบียนเกษตรกรสามารถนำข้อมูลจากฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรไปใช้เพื่อการส่งเสริมการเกษตรได้ 3 ประเด็น ดังนี้ (1) เป็นฐานข้อมูลประกอบการพิจารณาในการดำเนินงานตามนโยบายและมาตรการต่างๆ ของภาครัฐในการบริหารจัดการด้านการผลิต การตลาด การส่งเสริมและสนับสนุนการใช้ปัจจัยการผลิต ตลอดจนการจำแนกเกษตรกรตามกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้ความช่วยเหลือเกษตรกรตามนโยบายของภาครัฐ (2) เป็นฐานข้อมูลในการวางแผนโครงการ/กิจกรรม การส่งเสริมการเกษตรในมิติต่างๆ ได้อย่างแม่นยำ ถูกต้อง และสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมการดำเนินงานในปัจจุบัน และ (3) เป็นฐานข้อมูลในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามโครงการ/กิจกรรมของภาครัฐได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาโครงการขึ้นทะเบียนเกษตรกร ดังนี้

- 1) การนำฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรไปใช้ประกอบการพิจารณาในการดำเนินงานตามนโยบายและมาตรการต่างๆ ของภาครัฐในการบริหารจัดการด้านการผลิต การตลาด การส่งเสริมและสนับสนุนการใช้ปัจจัยการผลิต ตลอดจนการจำแนกเกษตรกรตามกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้ความช่วยเหลือเกษตรกรตามนโยบายของภาครัฐพบว่า ในระบบฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรยังขาดข้อมูลสำคัญที่จะต้องจัดเก็บเพิ่มเติม ดังนี้

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6 The 6th STOU National Research Conference

(1) ที่อยู่ปัจจุบันที่สามารถติดต่อได้ เนื่องจากการขึ้นทะเบียนเกษตรกรต้องใช้ทะเบียนบ้านในการขึ้นทะเบียน ทำให้ฐานข้อมูลในระบบทะเบียนเป็นที่อยู่ตามทะเบียนราษฎรซึ่งอาจไม่ตรงกับที่อยู่ปัจจุบันของเกษตรกร

(2) ข้อมูลปัญหาเบื้องต้นที่เกษตรกรพบ ได้แก่ ปัญหาด้านต้นทุนการผลิต ด้านแรงงาน ด้านปัจจัยและเทคโนโลยีการผลิต ด้านการตลาด ด้านภัยพิบัติ ด้านองค์ความรู้ โรคระบาด ด้านปัจจัยการผลิต ด้านที่ดินทำกิน ซึ่งข้อมูลเหล่านี้ นักส่งเสริมการเกษตรสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการบริหารจัดการด้านการผลิต การตลาด การส่งเสริมและสนับสนุนการใช้ปัจจัยการผลิต ตลอดจนการจำแนกเกษตรกรตามกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้ความช่วยเหลือเกษตรกรตามนโยบายของภาครัฐได้

(3) ข้อมูลระดับการศึกษา หากนักส่งเสริมการเกษตรทราบว่า เกษตรกรในพื้นที่ที่มีการศึกษาในระดับใด จะทำให้ง่ายต่อการวางแผนการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรให้เหมาะสมกับเกษตรกรเป้าหมาย

(4) ข้อมูลระบบการทำการเกษตร เนื่องจากในปัจจุบันภาครัฐให้ความสำคัญในการสนับสนุนให้เกษตรกรทำการเกษตรในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน เช่น เกษตรทฤษฎีใหม่ และการเกษตรแบบผสมผสาน ดังนั้นในการขึ้นทะเบียนและปรับปรุงข้อมูลทะเบียนเกษตรกรควรมีการระบุว่าเกษตรกรทำการเกษตรในระบบเกษตรกรรมดังกล่าวหรือไม่ เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรต่อไป

2) การนำฐานข้อมูลไปใช้ในการวางแผนโครงการ/กิจกรรม การส่งเสริมการเกษตรในมิติต่างๆ ได้อย่างแม่นยำ ถูกต้อง และสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมการดำเนินงานในปัจจุบัน พบว่า ระบบฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรกลางของประเทศควรมีความเป็นเอกภาพ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากต้องนำไปใช้ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล และนำไปต่อยอดในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ ระดับจังหวัด/กลุ่มจังหวัด และในระดับประเทศต่อไป

3) การนำฐานข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามโครงการ/กิจกรรมของภาครัฐได้อย่างมีประสิทธิภาพ พบว่า ในการนำข้อมูลจากระบบฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรไปใช้ประโยชน์ ยังขาดฐานข้อมูลในระดับหมู่บ้าน ซึ่งเป็นข้อมูลสำคัญที่นำไปใช้ประโยชน์ในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามโครงการ/กิจกรรมของภาครัฐ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของการดำเนินงานขึ้นทะเบียนและปรับปรุงข้อมูลทะเบียนเกษตรกรของนักส่งเสริมการเกษตร ทั้งในด้านหลักเกณฑ์และเงื่อนไข ขั้นตอนการปฏิบัติงาน และประโยชน์ที่ได้รับจากการขึ้นทะเบียนเกษตรกร

2.2 ควรศึกษาว่าข้อมูลจากฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในด้านใดบ้าง มีหน่วยงานใดบ้างที่ใช้ประโยชน์จากระบบฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกร และหน่วยงานดังกล่าวต้องการให้มีข้อมูลเพิ่มเติมในส่วนใด

2.3 ควรศึกษาเพิ่มเติมว่าเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรได้รับประโยชน์ในด้านใดบ้าง เปรียบเทียบกับเกษตรกรที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนเกษตรกร

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6
The 6th STOU National Research Conference

2.4 ควรทำการศึกษาเพิ่มเติมในประเด็นนี้ ทั้งกับตัวเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน เพราะจากผลการวิจัยพบว่ามีหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของการขึ้นทะเบียนและปรับปรุงทะเบียนเกษตรกรหลายประเด็นที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงานจริงในพื้นที่

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการเกษตร.(2558).คู่มือการปรับปรุงทะเบียนเกษตรกร ปี 2558.ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

_____. (2559) *Farmer Map Report*. ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สืบค้นเมื่อ 6 กรกฎาคม 2559 จาก <http://farmer.doae.go.th/>.

กิตติยา นวลหิน.(2556).ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการขึ้นทะเบียนและปรับปรุงทะเบียนเกษตรกร ในอำเภอน้ำปาด จังหวัดอุดรธานี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช,นนทบุรี.

นฤมล พุกพิกุล.(2557).ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการขึ้นทะเบียนและปรับปรุงข้อมูลทะเบียนเกษตรกร ในตำบลโคกสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

ภาณุณี กฤษณาเรืองศรี.(2555).ความคิดเห็นต่อการขึ้นทะเบียนเกษตรกรของเกษตรกรในจังหวัดนครราชสีมา. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช,นนทบุรี.

วนิดา สายรัตน์.(2555). ความคิดเห็นต่อศูนย์การเรียนรู้ ICT ชุมชนของผู้นำเกษตรกร ตำบลลุมพุก อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์.

สุภาวดี พรหมมา.(2554).ความพึงพอใจโครงการประกันรายได้ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในอำเภอเมือง จังหวัดอ่างทอง. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช,นนทบุรี.

สำนักงานจังหวัดมุกดาหาร.(2557). ข้อมูลทั่วไปจังหวัดมุกดาหาร ปี 2557. (อัดสำเนา)